

PĀRSTRĀDĀTĀ EIROPAS SOCĀLĀ HARTA

ETS No 163

European Social Charter (revised)

Cilvēktiesību Direktorāts Sociālās Hartas Nodaļa

Ievads

Šo Hartu parakstījušās Eiropas Padomes dalībvalstis,

- Uzskatot, ka Eiropas Padomes mērķis ir sasniegt lielāku vienotību starp tās dalībvalstīm ar nolūku nodrošināt un īstenot tos ideālus un principus, kas ir to kopīgajā mantojumā, kā arī lai atvieglotu to ekonomisko un sociālo progresu, it īpaši saglabājot un turpmāk īstenojot cilvēka tiesības un pamata brīvības;
- Uzskatot, ka ar Eiropas Cilvēka tiesību un pamata brīvību aizsardzības konvenciju, kas tika parakstīta 1950. gada 4. novembrī Romā, un tās Protokolu, kas tika parakstīts 1952. gada 20. martā Parīzē, Eiropas Padomes dalībvalstis ir piekritušas nodrošināt saviem iedzīvotājiem tās civilās un politiskās tiesības, kas ir norādītas šajos dokumentos;
- Uzskatot, ka Eiropas Sociālā Harta, kas atklāta parakstīšanai 1961. gada 18. oktobrī Turīnā un tās Protokolu, Eiropas Padomes dalībvalstis apņēmas aizsargāt savu iedzīvotāju sociālās tiesības, tādā veidā paaugstinot iedzīvotāju dzīves līmeni un sociālo labklājību;
- Atsaucoties uz to, ka 1990. gada 5. novembrī Romā notikušajā Valdības Konferencē par Cilvēktiesībām tika uzsvērtā vajadzība, no vienas puses, aizsargāt visu cilvēka tiesību nedalāmību, vai tās ir civilās, politiskās, ekonomiskās, sociālās vai kultūras tiesības un, no otras puses, dot Eiropas Sociālajai Hartai jaunus impulsus;
- Apņemoties, kā tas tika nolemts 1991. gada 21. un 22. oktobrī Valdības Konferencē Turīnā, precizēt un piemērot Hartas pamatsaturu tādā veidā, lai detalizēti ņemtu vērā fundamentālās izmaiņas, kas notikušas sabiedrībā kopš pēdējās teksta adaptācijas;
- Atzīstot priekšrocības ieviest Pārstrādātajā Hartā tiesības, kas izveidotas tādā veidā, lai progresīvi norisinātos Eiropas Sociālajā Hartā un kuras garantē uzlabotā Harta, kā arī tiesības, ko garantē 1988. gada Papildprotokols un pievienotās jaunās tiesības,

Vienojās par sekojošo:

I SADAĻA

Par savas politikas mērķi, kas būtu jāveicina visiem piemērotiem līdzekļiem, kā nacionāliem tā starptautiskiem pēc sava rakstura, Līgumslēdzējas puses atzīst tādu apstākļu sasniegšanu, kuros var tikt efektīvi realizētas sekojošās tiesības un principi:

1. Ikvienam ir tiesības nopelnīt sev iztiku ar brīvi izvēlētas nodarbošanās palīdzību.
2. Visiem strādājošajiem ir tiesības uz taisnīgiem darba apstākļiem.
3. Visiem strādājošajiem ir tiesības uz drošiem un veselībai nekaitīgiem darba apstākļiem.
4. Visiem strādājošajiem ir tiesības uz taisnīgu atalgojumu, kas ir pietiekams, lai nodrošinātu pienācīgus dzīves apstākļus sev un savām ģimenēm.
5. Visiem strādājošajiem un darba devējiem ir tiesības uz biedrošanās brīvību nacionālās vai starptautiskās organizācijās, lai aizsargātu savas ekonomiskās un sociālās intereses.
6. Visiem strādājošajiem un darba devējiem ir tiesības slēgt kolektīvus līgumus.
7. Bērniem un jauniešiem ir tiesības uz speciālu aizsardzību pret fizisku un morālu kaitējumu, kam tie pakļauti.
8. Strādājošām sievietēm, kas ir grūtniecības stāvoklī, un citām strādājošām sievietēm pēc nepieciešamības ir tiesības uz speciālu aizsardzību savā darbā.
9. Ikvienai personai ir tiesības izmantot attiecīgu arodorientācijas institūciju pakalpojumus ar nolūku palīdzēt izvēlēties tās personiskajām iemaņām un interesēm atbilstošu nodarbošanos.
10. Ikvienai personai ir tiesības izmantot attiecīgu arodorientācijas institūciju pakalpojumus.
11. Ikvienai personai ir tiesības izmantot jebkurus pasākumus, kas ļauj tai uzturēt iespējami augstāku veselības līmeni.
12. Visiem strādājošajiem un to apgādājamajiem ir tiesības uz sociālo aizsardzību.
13. Ikvienai personai, kam trūkst attiecīgu līdzekļu, ir tiesības uz sociālo un medicīnisko palīdzību.
14. Ikvienai personai ir tiesības izmantot sociālās labklājības dienesta pakalpojumus.
15. Invalīdiem ir tiesības uz neatkarību, sociālo integrāciju un dalību sabiedriskajā dzīvē.
16. Ģimenei kā sabiedrības pamatvienībai ir tiesības uz attiecīgu sociālo, juridisko un ekonomisko aizsardzību, lai nodrošinātu tās pilnvērtīgu attīstību.
17. Bērniem un jauniešiem ir tiesības uz attiecīgu sociālu, juridisku un ekonomisku aizsardzību.
18. Ikvienas Līgumslēdzējas puses pilsoņiem ir tiesības uz ienesīgu nodarbošanos jebkuras citas Līgumslēdzējas puses teritorijā uz vienlīdzīgiem nosacījumiem ar šīs citas Līgumslēdzējas puses pilsoņiem, ar ierobežojumiem, kas balstās uz pamatotiem ekonomiskiem vai sociāliem iemesliem.
19. Strādājošajiem ārzemniekiem, kas ir kādas Līgumslēdzējas puses pilsoņi, un to ģimenēm ir tiesības uz aizsardzību un palīdzību jebkuras citas Līgumslēdzējas puses teritorijā.
20. Visiem strādājošajiem ir tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi darba un nodarbinātības jautājumos bez diskriminācijas dzimuma dēļ.
21. Strādājošajiem saistību laikā ir tiesības saņemt informāciju un konsultācijas.
22. Strādājošajiem saistību laikā ir tiesības piedalīties darba apstākļu un darba vides noteikšanā un uzlabošanā.
23. Katram vecam cilvēkam ir tiesības uz sociālo aizsardzību.

24. Visiem strādājošajiem ir tiesības uz aizsardzību darba saistību izbeigšanās gadījumos.
25. Visiem strādājošajiem ir tiesības uz savu tiesību aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā.
26. Visiem strādājošajiem ir tiesības būt cienītiem savā darbā.
27. Visiem strādājošajiem, kam ir ģimenes saistības un kas strādā vai vēlas strādāt, ir tiesības to darīt, nepakļaujoties diskriminācijai un izvairoties no konfliktiem, kas rastos viņu darba un ģimenes saistību dēļ.
28. Strādājošo saistību pārstāvjiem ir tiesības uz aizstāvību no pret viņiem vērstu kaitīgu darbību un saņemt atbilstošas iespējas veikt savas funkcijas.
29. Visiem strādājošajiem ir tiesības saņemt informāciju un konsultācijas par kolektīva štatu samazināšanu.
30. Ikvienam ir tiesības protestēt pret nabadzību un sociālo nevienlīdzību.
31. Ikvienam ir tiesības uz dzīvesvietu.

II SADAĻA

Saskaņā ar III sadaļā noteikto, Līgumslēdzējas puses apņemas uzskatīt sekojošajos pantos un punktos uzskaitītās saistības par attiecināmām uz sevi.

1. pants - Tiesības uz darbu

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz darbu izmantošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. uzskatīt iespējami augstāku un stabilāku nodarbinātības līmeņa sasniegšanu un uzturēšanu par vienu no saviem primārajiem mērķiem un saistībām, ar nolūku sasniegt pilnīgu nodarbinātību;
2. efektīvi aizstāvēt strādājošā tiesības pelnīt savu iztiku ar brīvi izvēlētas nodarbošanās palīdzību;
3. izveidot vai uzturēt bezmaksas nodarbinātības dienestu, kas būtu pieejams visiem strādājošajiem;
4. nodrošināt vai veicināt attiecīgu arodorientāciju, arodapmācību un rehabilitāciju.

2. pants - Tiesības uz taisnīgiem darba apstākļiem

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz taisnīgiem darba apstākļiem izmantošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. noteikt atbilstošu darba dienas un darba nedēļas garumu, progresīvi samazinot darba nedēļas garumu tai apjomā, ko pieļauj darba ražīguma pieaugums un citi attiecīgie faktori;
2. noteikt oficiālo svinamo dienu apmaksāšanu;
3. noteikt apmaksātu ikgadējo atvaļinājumu vismaz četru nedēļu garumā;
4. strādājošajiem profesijās, kas atzītas par dzīvībai vai veselībai bīstamām un kurās pagaidām nav bijis iespējams pietiekoši samazināt vai novērst riska faktoros, nodrošināt papildus apmaksātas brīvdienas vai saīsinātu darba laiku;
5. nodrošināt iknedēļas atpūtas periodu, kas iespēju robežās sakristu ar dienu, kas

saskaņā ar attiecīgās valsts vai reģiona tradīcijām vai paražām tiek uzskatīta par atpūtas dienu;

6. nodrošināt to, ka strādājošie rakstiskā formā, pēc iespējas ātrāk, jebkurā gadījumā ne vēlāk kā divu mēnešu laikā pēc darba saistību uzsākšanas, tiek informēti par nozīmīgām līguma vai darba attiecību perspektīvām;

7. nodrošināt darbiniekiem, kas veic darbu naktī, atvieglojumus, kas paredzēti darba specifikas dēļ.

3. pants - Tiesības uz drošiem un veselībai nekaitīgiem darba apstākļiem

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz drošiem un veselībai nekaitīgiem darba apstākļiem izmantošanu, Līgumslēdzējas puses, apspriežoties ar darba devēju un strādājošo organizācijām apņemas:

1. noteikt, īstenojot un periodiski izskatīt nacionālās politikas saistību ar profesionālo drošību, profesionālo veselības stāvokli un darba vidi. Šīs politikas primārajai saistībai jābūt profesionālās drošības un veselības uzlabošanai, lai novērstu negadījumus un veselības traucējumus, kas radušies darba procesā vai ir saistīti ar to, galvenokārt samazinot riska izraisītājus, kas raksturīgi darba videi;
2. izdot darba drošības un strādājošo veselības aizsardzības noteikumus;
3. ar uzraudzības mehānismu palīdzību nodrošināt šo nosacījumu īstenošanu;
4. nodrošināt progresīvu attīstību visu strādājošo profesionālās veselības dienestam, kas veic profilaktiskas un konsultatīvas funkcijas.

4. pants - Tiesības uz taisnīgu atalgojumu

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz taisnīgu atalgojumu izmantošanu, Līgumslēdzējas puses, apspriežoties ar darba devēju un strādājošo organizācijām, apņemas:

1. atzīt strādājošo tiesības uz atalgojumu, kas nodrošinātu tiem un to ģimenēm pienācīgus dzīves apstākļus;
2. atzīt strādājošo tiesības uz paaugstinātu atalgojumu par virsstundu darbu, ar izņēmumiem atsevišķos gadījumos;
3. atzīt strādājošo vīriešu un sievietes tiesības uz vienlīdzīgu samaksu par vienlīdzīgas vērtības darbu;
4. atzīt visu strādājošo tiesības uz pieņemamu termiņu, kurā tiek paziņots par darba attiecību izbeigšanu;
5. pieļaut atskaitījumus no darba algām tikai tajos apstākļos un tai apjomā, ko nosaka nacionālā likumdošana vai normatīvie akti, vai kas ir noteikti kolektīvajos līgumos vai arbitražas lēmumos.

Šo tiesību nodrošināšana tiek veikta ar brīvi noslēgtu kolektīvo līgumu palīdzību, saskaņā ar likumā fiksētu algu noteikšanas kārtību vai kādā citā veidā, kas atbilst apstākļiem attiecīgajā valstī.

5. pants - Tiesības biedroties

Lai nodrošinātu vai veicinātu strādājošo un darba devēju tiesības brīvi veidot vietējās,

nacionālās vai starptautiskās organizācijas, lai aizsargātu savas ekonomiskās un sociālās intereses un tiesības iestāties šajās organizācijās, Līgumslēdzējas puses apņemas nodrošināt tādu nacionālo likumdošanu, kas neierobežotu vai piemērot to tā, lai neierobežotu šīs tiesības. To, cik lielā mērā šajā pantā minētās garantijas attiecas uz policiju, nosaka nacionālie likumi vai normatīvie akti. Tāpat arī nacionālā likumdošana vai normatīvie akti nosaka principus, saskaņā ar kuriem šīs garantijas tiek piemērotas bruņoto spēku personālsastāvam, un apjomu, kurā tie attiecināmi uz personām, kas ietilpst šajā kategorijā.

6. pants - Tiesības slēgt kolektīvus līgumus

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību slēgt kolektīvus līgumus, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. veicināt kopīgas strādājošo un darba devēju konsultācijas;
2. tur, kur tas ir nepieciešams un piemērots, veicināt mehānismus brīvprātīgu sarunu noturēšanai starp darba devējiem vai darba devēju organizācijām un strādājošo organizācijām, lai ar kolektīvu līgumu palīdzību regulētu darba noteikumus un apstākļus;
3. veicināt attiecīgu samierināšanas un brīvprātīgu vidutājmehānismu izveidošanu un izmantošanu darba strīdu atrisināšanai;

un atzīst:

4. strādājošo tiesības uz kolektīvu rīcību interešu konfliktu gadījumos, ieskaitot tiesības uz streiku, ievērojot saistības, kas var rasties saskaņā ar pirms tam noslēgtajiem kolektīvajiem līgumiem.

7. pants - Bērnu un jauniešu tiesības uz aizsardzību

Lai nodrošinātu efektīvu bērnu un jauniešu tiesību uz aizsardzību izmantošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. noteikt, ka minimālais vecums pieņemšanai darbā ir 15 gadi, ar izņēmumiem attiecībā uz bērniem, kas tiek nodarbināti īpaši paredzētos vieglos darbos bez kaitējuma to veselībai, morālei vai izglītībai;
2. noteikt to, ka minimālais darbā pieņemšanas vecums ir 18 gadi tādās īpaši noteiktās profesijās, kas tiek uzskatītas par bīstamām vai veselībai kaitīgām;
3. noteikt to, ka personas, kas vēl ir pakļautas obligātajai izglītībai, netiek nodarbinātas tādos darbos, kas liegtu tiem pilnībā apgūt šo izglītību;
4. noteikt to, ka darba dienas ilgums personām, kas ir jaunākas par 18 gadiem, tiek ierobežots saskaņā ar to attīstības vajadzībām, it īpaši saskaņā ar to nepieciešamību pēc arodapmācības;
5. atzīt jauno strādnieku un mācekļu tiesības uz taisnīgu atalgojumu vai citu attiecīgu samaksu;
6. noteikt to, ka laiks, kuru jaunieši ar darba devēja piekrišanu parasto darba dienu laikā pavada arodapmācībās, tiek uzskatīts par daļu no darba dienas ilguma;
7. noteikt to, ka strādājošajiem, kas ir jaunāki par 18 gadiem, ir tiesības uz ne mazāk kā četru nedēļu ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu;

8. noteikt to, ka personas, kas ir jaunākas par 18 gadiem netiek nodarbinātas nakts darbos, izņemot atsevišķās profesijās, kuras nosaka nacionālā likumdošana vai normatīvie akti;
9. noteikt to, ka personas, kas ir jaunākas par 18 gadiem un kas tiek nodarbinātas nacionālajā likumdošanā vai normatīvajos aktos noteiktās profesijās, tiek pakļautas regulārām medicīniskām pārbaudēm;
10. nodrošināt speciālu aizsardzību pret fizisku un morālu kaitējumu, kam tiek pakļauti bērni un jaunieši, it īpaši pret tādu, kas tieši vai netieši ceļas no to darba.

8. pants - Strādājošo sieviešu grūtniecības stāvoklī tiesības uz aizsardzību

Lai nodrošinātu efektīvu strādājošo sieviešu grūtniecības stāvoklī tiesību uz aizsardzību izmantošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. vai nu apmaksāta atvaļinājuma veidā, vai ar attiecīgu sociālo pabalstu vai sabiedrisko fondu pabalstu palīdzību nodrošināt sievietēm atvaļinājumu pirms un pēc dzemdībām, kura kopējais ilgums ir vismaz 14 nedēļas;
2. uzskatīt par nelikumīgu to, ka darba devējs brīdina sievieti par atlaišanu no darba viņai esot dzemdību atvaļinājumā, vai arī darba devējs brīdina viņu tā, ka brīdinājuma termiņš iztek šī atvaļinājuma laikā;
3. noteikt, ka mātēm, kuras baro bērnu ar krūti, šim nolūkam ir tiesības uz pietiekami gariem pārtraukumiem darbā;
4. regulēt nodarbināšanu nakts maiņās strādājošām sieviešu grūtniecības stāvoklī, nesen dzemdējušām sievietēm un mātēm, kas baro savus bērnus ar krūti;
5. aizliegt izmantot sievietes grūtniecības stāvoklī, nesen dzemdējušās sievietes un mātes, kas savus bērnus baro ar krūti darbam šahtās kalnrūpniecībā, un attiecīgi visos citos darbos, kas ir tām nepiemēroti sava bīstamā vai neveselīgā rakstura vai smaguma dēļ, un pieņemt attiecīgus mērus, lai aizsargātu šo sieviešu tiesības.

9. pants - Tiesības uz arodorientāciju

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz arodorientāciju izmantošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas vai nu nodrošināt vai veicināt tāda dienesta izveidošanu, kas sniegtu palīdzību visām personām, invalīdus ieskaitot, risināt problēmas, kas saistītas ar aroda izvēli un aroda prasmes pilnveidošanu, ņemot vērā indivīdam piemītošās īpašības un to atbilstību darba piedāvājumam: šai palīdzībai ir jābūt pieejamai par velti - kā jauniešiem, skolniekus ieskaitot, tā arī pieaugušajiem.

10. pants - Tiesības uz arodapmācību

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz arodapmācību izmantošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. vai nu nodrošināt, vai veicināt visu personu, invalīdus ieskaitot, tehnisko un arodapmācību, konsultējoties ar darba devēju un strādājošo organizācijām, un nodrošināt labvēlīgus apstākļus augstākās tehniskās un universitātes izglītības pieejamībai, kas ir balstīta vienīgi uz individuālām spējām;

2. nodrošināt vai veicināt mācekļu sistēmas izveidošanu un citus sistemātiskus mehānismus jaunu zēnu un meiteņu apmācībai dažādās to izvēlētās nodarbošanās;
3. vai nu nodrošināt, vai veicināt sekojošo:
 - (a) piemērotas un viegli pieejamas mācību iespējas pieaugušajiem strādājošajiem;
 - (b) speciālas institūcijas pieaugušo strādājošo pārorientācijai, kas nepieciešama tehnoloģijas attīstības vai jaunu nodarbinātības jomu rašanās rezultātā;
4. pēc nepieciešamības nodrošināt vai veicināt speciālus pasākumus, pārkvalifikāciju un reintegrāciju indivīdiem, kas ilgu laiku bijuši bezdarbnieki;
5. veicināt to, lai pilnībā tiktu izmantotas iespējas, ko nodrošina sekojoši pasākumi:
 - (a) visu maksājumu vai nodevu samazināšana vai atcelšana;
 - (b) finansiālas palīdzības sniegšana attiecīgos gadījumos;
 - (c) laika, kuru strādājošais pavada papildus apmācībās, kuras tas uzsācis pēc darba devēja lūguma, iekļaušana darba dienas ilgumā darba saistību pastāvēšanas laikā;
 - (d) veicot attiecīgu pārraudzību un konsultējoties ar darba devēju un strādājošo organizācijām, attiecīga mācekļu darba un citu jauno strādājošo vispārējās aizsardzības nodrošināšana.

11. pants - Tiesības uz veselības aizsardzību

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz veselības aizsardzību īstenošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas, vai nu tieši vai sadarbībā ar sabiedriskajām vai privātajām organizācijām veikt attiecīgus pasākumus, tai skaitā:

1. cik vien iespējams samazināt veselības pasliktināšanās cēloņus;
2. nodrošināt padomdevējus un izglītošanas pakalpojumus, kas propagandētu veselību un veicinātu individuālo atbildību jautājumos, kas saistīti ar veselību;
3. pēc iespējas vairāk ierobežot iespējamību izraisīties epidēmiskajām, endēmiskajām un citām slimībām.

12. pants - Tiesības uz sociālo aizsardzību

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz sociālo aizsardzību izmantošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. ieviest un uzturēt sociālās nodrošināšanas sistēmu;
2. uzturēt sociālās nodrošināšanas sistēmu apmierinošā līmenī, vismaz līdzīgu tam, kas nepieciešams, lai ratificētu Eiropas Sociālās Nodrošināšanas kodeksu;
3. apņemties progresīvi paaugstināt sociālās sistēmas nodrošināšanu līdz augstākam līmenim;
4. noslēdzot attiecīgus divpusējus un daudzpusējus līgumus vai citiem līdzekļiem veikt pasākumus saskaņā ar šajos līgumos minētajiem nosacījumiem, lai nodrošinātu sekojošo:
 - (a) vienlīdzīgu attieksmi pret savas valsts pilsoņiem un citu Līgumslēdzēju pušu pilsoņiem attiecībā uz sociālās nodrošināšanas tiesībām, ieskaitot no sociālās likumdošanas izrietošo materiālo atbalstu, neņemot vērā aizsargājamo personu pārvietošanos Līgumslēdzēju pušu teritorijā;
 - (b) sociālās nodrošināšanas tiesību nodrošināšana, saglabāšana un turpināšana ar

tādiem līdzekļiem kā, saskaņā ar ikvienas Līgumslēdzējas puses likumdošanas veikto, apdrošināšanas vai nodarbinātības periodu summēšana.

13. pants - Tiesības uz sociālo un medicīnisko palīdzību

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz sociālo un medicīnisko aizsardzību izmantošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. nodrošināt to, ka ikvienai personai, kam trūkst attiecīgu līdzekļu un kas nespēj nodrošināt šos līdzekļus vai nu pašas spēkiem vai no citiem avotiem, it īpaši no sociālās nodrošināšanas sistēmas pabalstiem, tiek sniegta atbilstoša palīdzība un slimības gadījumā - attiecīgās personas stāvoklim atbilstoša apkope;
2. nodrošināt to, ka personas, kas saņem šādu palīdzību, šī iemesla dēļ necieš no politisko vai sociālo tiesību ierobežošanas;
3. nodrošināt to, ikviena persona var saņemt no attiecīgajām sabiedriskajiem vai privātajiem dienestiem padomu un personisku palīdzību tādā apjomā, kas nepieciešams, lai nepieļautu, novērstu vai atvieglotu trūkumu kādai individuālai personai vai ģimenei;
4. piemērot šī panta 1., 2. un 3. punkta nosacījumus uz vienlīdzības pamatiem kā savas valsts pilsoņiem, tā arī citu Līgumslēdzēju pušu pilsoņiem, kas atrodas to teritorijā legāli, saskaņā ar saistībām, kas izriet no Eiropas Sociālās un Medicīniskās Palīdzības Konvencijas, kas parakstīta Parīzē, 1953. gada 11. decembrī.

14. pants - Tiesības izmantot sociālās labklājības dienesta pakalpojumus

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību izmantot sociālās labklājības dienesta pakalpojumus pielietojumu, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. veicināt vai nodrošināt dienestus, kas, izmantojot sociālā darba metodes, veicinātu kā indivīdu, tā sabiedrības grupu labklājību un to piemērošanos sociālajai videi;
2. veicināt individuālu personu un brīvprātīgo vai citu organizāciju piedalīšanos šādu dienestu izveidošanā un uzturēšanā.

15. pants - Invalīdu un garīgi atpalikušo personu tiesības uz neatkarību, integrāciju un dalību sabiedriskajā dzīvē

Lai nodrošinātu efektīvu invalīdu un garīgi atpalikušo personu, neatkarīgi no viņu vecuma un invaliditātes veida un izcelsmes, tiesību uz neatkarību, integrāciju un dalību sabiedriskajā dzīvē, Līgumslēdzējas puses apņemas īpaši:

1. pieņemt nepieciešamos mērus, lai nodrošinātu invalīdus ar orientāciju, izglītību un arodapmācību vispārējās iekārtas struktūrā, kur tas ir iespējams, un, ja nepieciešams - specializētās institūcijās, kā sabiedriskas, tā privātas;
2. veikt atbilstošus pasākumus, lai personas, kuriem ir invaliditāte, darba devēji pieņemtu un paturētu darbā, strādājot parastajā darba vidē un piemērojot darba apstākļus invalīda vajadzībām, ja tas nav iespējams personu invaliditātes dēļ, tad pārveidojot un radot vienkāršāk veicamus darba veidus atkarībā no invaliditātes

pakāpes. Dažos gadījumos šādiem pasākumiem var būt nepieciešams specializēts darba vietu aprīkojums.

3. lai nodrošinātu viņu pilnīgu integrāciju un dalību sabiedriskajā dzīvē, galvenokārt veicot pasākumus, tai skaitā tehniskajā jomā, mērķtiecīgi pārvarot barjeras komunikācijas un kustību jomā, radot pieeju transportlīdzekļiem, dzīvesvietām, kultūras pasākumiem un nodarbēm brīvajā laikā.

16. pants - Ģimenes tiesības uz sociālo, juridisko un ekonomisko aizsardzību

Lai nodrošinātu apstākļus, kas nepieciešami pilnīgai ģimenes kā sabiedrības pamatvienības attīstībai, Līgumslēdzējas puses apņemas veicināt ģimenes dzīves ekonomisko, juridisko un sociālo aizsardzību ar tādiem līdzekļiem, kā ģimeņu pabalsti, fiskālie atvieglojumi, dzīvojamā fonda nodrošināšana ģimenēm, pabalsti jaunlaulātajiem un citiem piemērotiem līdzekļiem.

17. pants - Bērnu un jauniešu tiesības uz sociālo, juridisko un ekonomisko aizsardzību

Lai nodrošinātu apstākļus, kas nepieciešami bērniem un jauniešiem, lai tie augtu tādā vidē, kas veicina viņu personisko attīstību un viņu fizisko un garīgo iespēju pilnveidošanos, Līgumslēdzējas puses apņemas tieši vai arī sadarbojoties ar sabiedriskām vai privātām organizācijām, veikt iespējamus un nepieciešamos pasākumus:

1. (a) nodrošinot to, ka par bērniem un jauniešiem, ņemot vērā savu vecāku tiesības un pienākumus, rūpējas un palīdz, viņi saņem vajadzīgo izglītību un apmācību, galvenokārt nodrošinot atbilstošu un pietiekamu institūciju un dienestu izveidošanu un uzturēšanu;
 - (b) aizsargājot bērnus un jauniešus no nolaidības, varmācības vai ekspluatācijas;
 - (c) nodrošinot aizsardzību un speciālu palīdzību no valsts bērniem un jauniešiem, kurus īslaicīgi vai pastāvīgi neapgādā viņu ģimene;
2. nodrošinot bērnus un jauniešus ar bezmaksas pamatskolas un vidusskolas izglītību, kā arī veicinot regulāru skolas apmeklējumu.

18. pants - Tiesības uz ienesīgu nodarbošanos citu Līgumslēdzēju pušu teritorijā

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz ienesīgu nodarbošanos jebkuras citas Līgumslēdzējas puses teritorijā izmantošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. piemērot pastāvošos normatīvos aktus liberālisma garā;
2. vienkāršot pastāvošās formalitātes un samazināt vai atcelt tiesas nodevas un citus maksājumus, kas jāveic strādājošajiem ārvalstniekiem vai to darba devējiem;
3. individuāli vai kolektīvi liberalizēt normatīvos aktus, kas regulē strādājošo ārvalstnieku nodarbināšanu;

un atzīt:

4. savu pilsoņu tiesības atstāt savu valsti, lai veiktu ienesīgu nodarbošanos citu Līgumslēdzēju pušu teritorijā.

19. pants - Strādājošo ārzemnieku un viņu ģimeņu tiesības uz aizsardzību un palīdzību

Lai nodrošinātu efektīvu strādājošo ārzemnieku un viņu ģimeņu tiesību uz aizsardzību un palīdzību izmantošanu jebkuras citas Līgumslēdzējas puses teritorijā, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. uzturēt vai pārliecināties, ka tiek uzturēti atbilstoši bezmaksas pakalpojumi, kurus šie strādājošie var saņemt kā palīdzību, it sevišķi, lai iegūtu precīzu informāciju, un veikt visus nepieciešamos pasākumus, ciktāl to pieļauj nacionālā likumdošana un normatīvie akti, lai cīnītos ar maldinošu propagandu attiecībā uz emigrāciju un imigrāciju;
2. savas jurisdikcijas ietvaros veikt attiecīgus pasākumus, lai atvieglotu šo strādājošo un viņu ģimenes locekļu aizbraukšanu, pārceļojumu un uzņemšanu, un savas jurisdikcijas ietvaros nodrošināt attiecīgus veselības aizsardzības un medicīnas apkopes pakalpojumus un labus higiēniskos apstākļus pārceļošanas laikā;
3. kur nepieciešams, veicināt sabiedrisko un privāto sociālo dienestu sadarbību emigrācijas un imigrācijas valstīs;
4. ciktāl to regulē likumi vai normatīvie akti vai kontrolē valsts pārvaldes struktūras, nodrošināt šiem strādājošajiem, kas legāli uzturas to teritorijās, tādu pašu apiešanos kā savas valsts pilsoņiem attiecībā uz sekojošiem jautājumiem:
 - (a) atalgojums un citi nodarbinātības un darba apstākļi;
 - (b) dalība arodbiedrībās un tiesības izmantot kolektīvo līgumu sniegtās iespējas;
 - (c) dzīvesvietas izvēle.
5. nodrošināt šiem strādājošajiem, kas legāli uzturas to teritorijā, tādu pašu apiešanos kā savas valsts pilsoņiem attiecībā uz darba nodokļiem, nodevām vai maksājumiem, kas veicami attiecībā uz nodarbinātajām personām;
6. ciktāl iespējams, veicināt ģimeņu atkalapvienošanos tiem strādājošajiem no ārvalstīm, kas ir saņēmuši uzturēšanās atļauju to teritorijā;
7. strādājošajiem, kas legāli uzturas to teritorijā, nodrošināt tādu pašu apiešanos kā savas valsts pilsoņiem attiecībā uz juridiskajām procedūrām jautājumos, kas minēti šajā pantā;
8. nodrošināt, lai strādājošie, kas legāli uzturas to teritorijā, netiek izraidīti, izņemot gadījumus, kad tie apdraud nacionālo drošību, rīkojas pretēji sabiedrības interesēm vai pārkāpj morāles normas;
9. likumu robežās atļaujot veikt šo strādājošo nopelnīto līdzekļu vai uzkrājumu pārvedumu tādā apjomā, kādā tie paši vēlas;
10. attiecināt ar šo pantu noteikto aizsardzību un palīdzību uz individuāli strādājošiem imigrantiem, ciktāl šādi pasākumi ir piemērojami;
11. sekmēt un veicināt strādājošo ārzemnieku un viņu ģimenes locekļu apmācību imigrācijas valsts nacionālajā valodā, vai, ja tās ir vairākas, vienā no tām;
12. cik vien iespējams sekmēt un veicināt strādājošo ārzemnieku dzimtās valodas apgūšanu viņu bērniem.

20. pants - Tiesības uz vienlīdzīgām tiesībām un attieksmi nodarbinātības un darba jautājumos bez diskriminācijas dzimuma dēļ

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz vienlīdzīgām tiesībām un attieksmi nodarbinātības un darba jautājumos, bez diskriminācijas dzimuma dēļ, Līgumslēdzējas puses apņemas atzīt šīs tiesības un veikt attiecīgus pasākumus, lai nodrošinātu vai veicinātu to norisi sekojošajās sfērās:

- (a) pieeja darbam, aizsardzība atlaišanas un nodarbinātības samazināšanās gadījumos;
- (b) arodapmācība, apmācība, pārkvalificēšanās un rehabilitācija;
- (c) darba nolīgumi un darba apstākļi, tai skaitā kompensācijas;
- (d) karjeras attīstība, tai skaitā tās veicināšana.

21. pants - Tiesības uz informāciju un konsultācijām

Lai nodrošinātu efektīvu strādājošo tiesību uz informāciju un konsultācijām saistību laikā, Līgumslēdzējas puses apņemas piemērot un veicināt pasākumus, kas dod šādas tiesības strādājošiem vai to pārstāvjiem saskaņā ar nacionālo likumdošanu un praksi:

- (a) regulāri attiecīgā laikā un saprotamā veidā būt informētiem par savu darba devēju ekonomisko un finansiālo situāciju, saprotot, ka zināmas informācijas atklāšana, kas var būt kaitējoša saistībām, var tikt noraidīta vai būt konfidenciāla; un
- (b) laicīgi būt informētiem par paredzamajiem lēmumiem, kas var ievērojami atsaukties uz strādājošo interesēm, īpaši par tiem lēmumiem, kas varētu ievērojami ietekmēt saistības nodarbinātības situācijā.

22. pants - Tiesības piedalīties darba apstākļu un darba vides noteikšanā un uzlabošanā

Lai nodrošinātu efektīvu strādājošo tiesību uz darba apstākļu un darba vides noteikšanu un uzlabošanu saistību laikā, Līgumslēdzējas puses apņemas piemērot un veicināt pasākumus, kas dod šādas tiesības strādājošiem vai to pārstāvjiem saskaņā ar nacionālo likumdošanu un praksi, veicinot:

- (a) darba apstākļu, darba organizācijas un darba vides noteikšanu un uzlabošanu;
- (b) veselības un drošības aizsardzību saistību laikā;
- (c) sociālo un sociāli kulturālo pasākumu un iespēju organizēšanu saistību laikā;
- (d) šo nosacījumu ievērošanas pārraudzību.

23. pants - Vecu cilvēku tiesības uz sociālo aizsardzību

Lai nodrošinātu efektīvu vecu cilvēku tiesību uz sociālo aizsardzību, Līgumslēdzējas puses apņemas, vai nu tieši vai sadarbojoties ar sabiedriskām vai privātām organizācijām, piemērot un veicināt attiecīgus pasākumus, kas īpaši attiecas uz sekojošo:

- dodot veciem cilvēkiem iespēju, cik ilgi vien iespējams, palikt pilntiesīgiem sabiedrības locekļiem, ar sekojošo pasākumu palīdzību:

- (a) pietiekošiem līdzekļiem, kas ļauj tiem atbilstoši dzīvot un aktīvi piedalīties sabiedriskajā, sociālajā un kultūras dzīvē;
- (b) nodrošinājums ar informāciju par pakalpojumiem un izdevībām, kas pieejamas veciem cilvēkiem un viņu iespējām tās izmantot;
- dodot tiesības veciem cilvēkiem brīvi izvēlēties savu dzīvesveidu un dzīvot neatkarīgu dzīvi savas ģimenes lokā cik vien ilgi viņi to vēlas un spēj, ar sekojošu pasākumu palīdzību:
 - (a) nodrošinājums ar dzīvesvietu, kas atbilst viņu vajadzībām un veselības stāvoklim vai ar atbilstošām iespējām piemērot viņu dzīvesvietas;
 - (b) nepieciešamā veselības aprūpe un pakalpojumi viņu valstī;
- nodrošinot veciem cilvēkiem dzīvi institūcijās ar atbilstošu apgādi, tajā pašā laikā respektējot viņu noslēgtību, un dalību lēmumu pieņemšanā, kas attiecas uz dzīves apstākļiem institūcijā.

24. pants - Tiesības uz aizsardzību darba saistību izbeigšanās gadījumos

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz aizsardzību darba saistību izbeigšanās gadījumos, Līgumslēdzēja puses apņemas atzīt:

- (a) visu strādājošo tiesības, ka viņu darba saistības netiks izbeigtas bez vērā ņemama iemesla šīs saistības pārtraukt saistībā ar viņu spējām, uzvedību vai pamatojoties uz saistību, iestādes vai pakalpojumu operatīvām vajadzībām;
- (b) to strādājošo, kuru darba saistības ir tikušas izbeigtas bez vērā ņemama iemesla, tiesības saņemt atbilstošu kompensāciju vai citu attiecīgu pabalstu.

Līgumslēdzēja puses apņemas nodrošināt tiem strādājošajiem, kas uzskata, ka viņu darba saistības ir tikušas pārtrauktas bez vērā ņemama iemesla, tiesības griezties pie tiesas instancēm.

25. pants - Strādājošo tiesības uz savu tiesību aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā

Lai nodrošinātu efektīvu strādājošo tiesību uz savu tiesību aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā, Līgumslēdzēja puses apņemas nodrošināt, ka strādājošo prasības, kas radušās no darba devēja vai darba saistību kontraktiem, tiek garantētas ar galvotājainstitūcijas vai kāda cita efektīva aizsardzības veida palīdzību.

26. pants - Tiesības uz cieņu darbā

Lai nodrošinātu efektīvu strādājošo tiesību uz savas cieņas aizsardzību darbā, Līgumslēdzēja puses, konsultējoties ar darba devēju un strādājošo organizācijām, apņemas:

1. veicināt informācijas iegūšanu un aizsardzību pret seksuālo izmantošanu darba vietā vai attiecībā uz darbu un pieņemt attiecīgus mērus, lai aizsargātu strādājošos no šāda veida uzvedības;
2. veicināt informācijas iegūšanu un aizsardzību pret atkārtotiem nopēlumiem vai

atklāti negatīvas uzbrukuma rīcības, kas vērsta pret individuāliem strādājošajiem un pieņemt attiecīgos mērus, lai aizsargātu strādājošos no šāda veida uzvedības.

27. pants - Tiesības strādājošajiem ar ģimenes saistībām uz vienlīdzīgām iespējām un vienlīdzīgu attieksmi

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz vienlīdzīgām iespējām un attieksmi sievietēm un vīriešiem ar ģimenes saistībām un šādu un citu strādājošo starpā, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. veikt attiecīgus pasākumus:

(a) dodot iespēju strādājošajiem ar ģimenes saistībām sākt strādāt un saglabāt darbu, tāpat kā atgriezties darbā pēc prombūtnes, kas bijusi atkarīga no pienākumiem, tai skaitā pasākumiem arodapmācības un apmācības jomā;

(b) ņemot vērā viņu vajadzības attiecībā uz darba apstākļiem un sociālo nodrošināšanu;

(c) attīstot un veicinot sabiedrisko un privāto dienestu, īpaši bērnu dienas aprūpes dienestu un citu bērnu aprūpes institūciju darbību;

2. nodrošināt iespēju vecākiem saņemt vai nu pēcdzemdību atvaļinājumu vai atvaļinājumu, lai rūpētos par bērnu, kura ilgumu un apstākļus jānosaka ar nacionālo likumdošanu, kolektīvajiem līgumiem vai praksi;

3. nodrošināt to, ka ģimenes saistības nav vērā ņemams iemesls, lai izbeigtu darba saistības.

28. pants - Strādājošo pārstāvju tiesības uz aizsardzību darba saistībās un no tām atkarīgajās funkcijās

Lai nodrošinātu efektīvu strādājošo pārstāvju tiesības veikt savas funkcijas, Līgumslēdzējas puses apņemas darba saistību laikā nodrošināt sekojošo:

(a) viņi ir efektīvi aizsargāti no pret viņiem vērstu kaitīgu darbību, tai skaitā atlaišanu no darba, kas pamatota ar viņu statusu vai darbošanos kā strādājošo pārstāvjiem darba saistību laikā;

(b) viņiem tiek sniegtas atbilstošās iespējas, lai viņi varētu efektīvi un precīzi veikt savas funkcijas, ņemot vērā valsts industriālo attiecību sistēmu un attiecīgo saistību vajadzības, apjomu un iespējas.

29. pants - Tiesības saņemt informāciju un konsultācijas par kolektīva štatu samazināšanu

Lai nodrošinātu efektīvu strādājošo tiesību saņemt informāciju un konsultācijas par kolektīva štatu samazināšanu, Līgumslēdzējas puses apņemas nodrošināt to, ka darba devēji laicīgi, pirms štatu samazināšanas, informē un konsultē strādājošo pārstāvjus, lai izvairītos no kolektīva štatu samazināšanas vai ierobežojot to iespējamību un atvieglotot to sekas, piemēram, ar resursu palīdzību, lai sasniegtu sociālo pasākumu mērķus, palīdzot iesaistītajiem strādājošajiem pārkvalificēties.

30. pants - Tiesības uz aizsardzību pret trūkumu un sociālo nevienlīdzību

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz aizsardzību pret trūkumu un sociālo nevienlīdzību, Līgumslēdzēja puses apņemas:

- (a) veikt vispārējus un koordinētus pasākumus sistēmas ietvaros, lai personas un viņu ģimenes, kas dzīvo vai riskē dzīvot trūkumā vai sociālās nevienlīdzības apstākļos, nodrošinātu, galvenokārt, ar darbu, dzīvesvietu, apmācību, izglītību, kultūru un sociālo un medicīnisko aprūpi;
- (b) kontrolēt šos pasākumus tādā veidā, lai viņi pēc vajadzības varētu tiem piemēroties.

31. pants - Tiesības uz dzīvesvietu

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz dzīvesvietu, Līgumslēdzēja puses apņemas veikt sekojošus pasākumus:

1. nodrošinot vienlīdzīgus nosacījumus, lai iegūtu dzīvesvietu;
2. samazinot un veicinot bezpajumtnieku skaita samazināšanos, lai nodrošinātu pakāpenisku bezpajumtnieku izzušanu;
3. padarot dzīvesvietas maksu pieejamu tiem, kam nav pietiekošu līdzekļu.

III SADAĻA

Pants A - Saistības

1. Pamatojoties uz nosacījumiem, kas minēti zemāk pantā B, katra no Līgumslēdzēja pusēm apņemas:

- (a) uzskatīt šīs Hartas I Sadaļu par to mērķu deklarāciju, kurus tā īsteno visiem atbilstošiem līdzekļiem, saskaņā ar šīs sadaļas ievadā minēto;
 - (b) uzskatīt par sev saistošiem vismaz sešus no sekojošajiem Hartas II Sadaļas pantiem: 1., 5., 6., 7., 12., 13., 16., 19. un 20.;
 - (c) papildus pantiem, ko tā izvēlējusies saskaņā ar iepriekšējā apakšpunkta nosacījumiem, uzskatīt par sev saistošiem tādu skaitu Hartas II Sadaļas pantu vai ar cipariem apzīmēto punktu, kādu tā izvēlas, ar nosacījumu, ka kopējais tai saistošo pantu vai ar cipariem apzīmēto punktu skaits nav mazāks par sešpadsmit pantiem vai sešdesmit trijiem ar cipariem apzīmētiem punktiem.
2. Panti vai apakšpunkti, kas izvēlēti saskaņā ar šī panta 1. punkta b un c apakšpunktiem, tiek paziņoti Eiropas Padomes Ģenerālsekretāram tai laikā, kad Līgumslēdzēja puse deponē ratifikācijas vai apstiprināšanas instrumentu.
 3. Ikviens Līgumslēdzēja puse kādā vēlākā laikā var deklarēt, paziņojot to Ģenerālsekretāram, ka tā uzskata par sev saistošiem jebkurus Hartas II Sadaļas pantus vai ar cipariem apzīmētos punktus, ko tā vēl nav pieņēmusi saskaņā ar šī panta 1. punkta nosacījumiem. Šādas, vēlākā laikā sniegtas garantijas tiks uzskatītas par neatņemamu ratifikācijas vai apstiprinājuma sastāvdaļu un tās stājas spēkā sākot ar trīsdesmito dienu skaitot no paziņojuma brīža.
 4. Katra Līgumslēdzēja puse uztur nacionālajiem apstākļiem atbilstošu darba inspekcijas sistēmu.

Pants B - Saistības ar Eiropas Sociālo Hartu un 1988. gada Papildprotokolu

1. Neviena no Eiropas Sociālās Hartas vai 1988. gada 5. maija Papildprotokola Līgumslēdzēja pusēm nevar ratificēt, akceptēt vai apstiprināt šo Hartu neuzskatot sevi par saistītu vismaz ar nosacījumiem, kas attiecas uz nosacījumiem Eiropas Sociālajā Hartā un, kur tas iespējams, Papildprotokolā, ar kuru tā bija saistīta.
2. Pieņemot jebkuru no šīs Hartas saistību nosacījumiem, no datuma, kad attiecīgā Līgumslēdzēja puse iesaistās šajās saistībās, attiecīgie Eiropas Sociālās Hartas un, kur tas iespējams, tās 1988. gada Papildprotokola nosacījumu saistības izbeidzas, vairs neattiecas uz to Līgumslēdzēja pusi, kas bijusi saistīta ar pirmo no šiem vai abiem dokumentiem.

IV SADAĻA

Pants C - Šajā Hartā ietverto saistību izpildes pārraudzīšana

Šajā Hartā ietverto juridisko saistību izpilde būs pakļauta tai pašai pārraudzībai, kas bija Eiropas Sociālajā Hartā.

Pants D - Kolektīvās sūdzības

1. Eiropas Sociālās Hartas Papildprotokola saistības, kas nodrošina to, ka kolektīvo sūdzību sistēma attiecas uz saistībām, kas šajā Hartā dotas valstīm, kas ratificējušas doto Protokolu.
2. Jebkura valsts, kas nav bijusi saistīta ar Eiropas Sociālās Hartas Papildprotokolu, kas nodrošina ar kolektīvo sūdzību sistēmu, apliecinot tās dokumentu ratifikāciju, akceptēšanu vai apstiprināšanu var sava šīs Hartas ratifikācijas, akceptēšanas vai apstiprināšanas instrumenta deponēšanas laikā, vai jebkurā laikā pēc tam, ar paziņojuma palīdzību, kas adresēts Eiropas Padomes Ģenerālsekretāram, paziņot, ka tā atzīst savu šīs Hartas saistību pārraudzību, kas tiek nodrošināta saskaņā ar Protokolā minēto.

V SADAĻA

Pants E - Diskriminācijas nepastāvēšana

Zemāk šajā Hartā minēto tiesību ievērošana ir jānodrošina bez diskriminācijas, kas balstīta uz rases, krāsas, dzimuma, valodas, reliģijas, politikas vai atšķirīgu uzskatu, nacionālās izcelšanās, sociālo paražu, veselības, saistības ar nacionālajām minoritātēm, dzimšanas vai citu iemeslu pamata.

Pants F - Atkāpes no saistībām karastāvokļa vai ārkārtas stāvokļa laikā

1. Karastāvokļa vai cita ārkārtas stāvokļa laikā, kad tiek apdraudēta nācijas dzīve, jebkura Līgumslēdzēja puse var veikt pasākumus, kas atkāpjas no tās saistībām šīs Hartas sakarā tādā apmērā, ko strikti nosaka situācijas ārkārtas raksturs, ar nosacījumu, ka šie pasākumi nav pretrunā ar citām tās starptautiskajām saistībām.
2. Jebkura Līgumslēdzēja puse, kas ir atļāvusies izmantot šīs tiesības atkāpties no

savām saistībām, atbilstošā laika periodā sniegs Eiropas Padomes Ģenerālsekretāram pilnīgu informāciju par veiktajiem pasākumiem un to iemesliem. Tādā pašā veidā tā informēs Ģenerālsekretāru par šo pasākumu darbības izbeigšanos un to Hartas nosacījumu, kurus tā ir pieņēmusi, darbības atsākšanos pilnā apjomā.

Pants G - Ierobežojumi

1. Efektīvi realizējamās tiesības un principi, kas minēti I Sadaļā, un to efektīva izmantošana saskaņā ar II Sadaļas nosacījumiem netiek pakļauta nekādiem ierobežojumiem vai limitiem, kas nav minēti šajās sadaļās, izņemot tos, ko nosaka likums un kas demokrātiskā sabiedrībā ir nepieciešami līdzpilsoņu tiesību un brīvību aizsardzībai vai sabiedrības interešu, nacionālās drošības, sabiedrības veselības vai morāles aizsardzībai.
2. Ierobežojumi, ko šī Harta pieļauj attiecībā uz tajā minētajām tiesībām un saistībām, netiek piemēroti citiem mērķiem, kā vien tiem, kam tie bijuši paredzēti.

Pants H - Hartas un nacionālās likumdošanas vai starptautisko līgumu saistība

Šīs Hartas nosacījumi nepārkāpj nacionālās likumdošanas normas vai jebkuru divpusēju vai daudzpusēju līgumu, konvenciju vai vienošanos, kas jau ir spēkā vai var stāties spēkā, saskaņā ar kuru nosacījumi attiecībā uz aizsargājamajām personām ir labvēlīgāki.

Pants I - Doto saistību īstenošana

1. Bez aizspriedumiem attiecībā pret šajos pantos paredzētajām īstenošanas metodēm, attiecīgie šīs Hartas II Sadaļas panti no 1. līdz 31., ir jānodrošina ar sekojošiem līdzekļiem:
 - (a) likumiem un normatīvajiem aktiem;
 - (b) vienošanās starp darba devējiem un strādājošo organizācijām;
 - (c) šo divu metožu apvienojumu;
 - (d) citiem attiecīgiem līdzekļiem.
2. Saistību nodrošinājumi, kas radušies saskaņā ar šīs Hartas 2. panta 1., 2., 3., 4., 5. un 7. punkta, 7. panta 4., 6. un 7. punkta, 10. panta 1., 2., 3. un 5. punkta un 21. un 22. panta, tiks uzskatīti par efektīvi izpildītiem, ja to nosacījumi tiek piemēroti minētajos līgumos vai citā veidā piemēroti lielākajai daļai strādājošo, uz kuriem tie attiecas.

Pants J - Labojumi

1. Jebkuri labojumi šīs Hartas I un II Sadaļā ar mērķi paplašināt šīs Hartas garantētās tiesības, kā arī labojumi III un IV Sadaļā, ko ierosinājusi Līgumslēdzējas puse vai Valdības Komiteja, jāpaziņo Eiropas Padomes Ģenerālsekretāram, kuram jānosūta tie šīs Hartas Līgumslēdzējas pusēm.
2. Jebkurus ierosinātos labojumus, kas saistīti ar nosacījumiem attiecībā pret iepriekšējo punktu, pārbauda Valdības Komiteja, kura, pēc konsultēšanās

Parlamentārajā Asamblejā, iesniedz adaptēto tekstu apstiprināšanai Ministru Komitejā.

3. Jebkuri šīs Hartas I un II Sadaļas labojumi stājas spēkā mēneša pirmajā datumā, kas seko pēc viena mēneša perioda pēc dienas, kurā trīs Līgumslēdzējas puses ir informējušas Ģenerālsēkretāru par šo labojumu akceptēšanu, attiecībā pret tām Līgumslēdzējas pusēm, kas tos ir akceptējušas.

Attiecībā pret tām Līgumslēdzējas pusēm, kas labojumus akceptē pēc tam, tie stājas spēkā mēneša pirmajā datumā, kas seko pēc viena mēneša perioda pēc dienas, kad šī Līgumslēdzējas puse ir informējusi Ģenerālsēkretāru par labojumu akceptēšanu.

4. Jebkuri labojumi šīs Hartas III un IV Sadaļas labojumi stājas spēkā mēneša pirmajā datumā, kas seko pēc viena mēneša perioda pēc dienas, kad visas Līgumslēdzējas puses ir informējušas Ģenerālsēkretāru par labojumu akceptēšanu.

VI SADAĻA

Pants K - Parakstīšana, ratifikācija un stāšanās spēkā

1. Šī Harta pieejama parakstīšanai Eiropas Padomes dalībvalstīm. Tā tiek ratificēta, pieņemta vai apstiprināta. Ratifikācijas, pieņemšanas vai apstiprināšanas instrumentus jādeponē pie Eiropas Padomes Ģenerālsēkretāra.

2. Šī Harta stājas spēkā mēneša pirmajā datumā, kas seko pēc viena mēneša perioda pēc dienas, kad trīs Eiropas Padomes dalībvalstis ir piekritušas saistībām ar šo Hartu saskaņā ar iepriekšējo punktu.

3. Attiecībā pret tām dalībvalstīm, kas ir piekritušas saistībām ar šo Hartu pēc tam, tie stājas spēkā mēneša pirmajā datumā, kas seko pēc viena mēneša perioda pēc dienas, kad ratifikācijas, pieņemšanas vai apstiprināšanas instrumenti nodoti deponēšanai.

Pants L - Teritoriālā piemērošana

1. Šī Harta attiecas uz ikvienas Līgumslēdzējas puses metropoles teritoriju. Ikvienu apakšā parakstījusies valdība var parakstīšanas laikā vai deponējot ratifikācijas, pieņemšanas vai apstiprināšanas instrumentus ar Eiropas Padomes Ģenerālsēkretāram adresētas deklarācijas palīdzību norādīt teritoriju, kas šim nolūkam uzskatīta par tās metropoles teritoriju.

2. Ikvienu Līgumslēdzēja puse šīs Hartas ratifikācijas, pieņemšanas vai apstiprināšanas laikā, vai jebkurā laikā pēc tam, ar Eiropas Padomes Ģenerālsēkretāram adresēta paziņojuma palīdzību var deklarēt, ka šī Harta pilnībā vai daļēji attiecas uz kādu ne-metropoles teritoriju vai teritorijām, kas uzrādītas minētajā deklarācijā, par kuru starptautiskajām attiecībām tā ir atbildīga vai par kurām tā uzņemas starptautisku atbildību. Deklarācijā tai jānorāda Hartas II Sadaļas pantus vai punktus, kurus tā atzīst par saistošiem attiecībā uz deklarācijā nosauktajām teritorijām.

3. Harta stājas spēkā attiecībā uz teritoriju vai teritorijām, kas nosauktas minētajā deklarācijā mēneša pirmajā datumā, kas seko pēc viena mēneša perioda pēc dienas, kad Ģenerālsēkretārs ir saņēmis paziņojumu par šādu deklarāciju.

4. Jebkura Līgumslēdzēja puse var kādā vēlākā laikā deklarēt, nosūtot Eiropas Padomes Ģenerālsēkretāram paziņojumu, ka attiecībā uz vienu vai vairākām teritorijām, uz kurām saskaņā ar šī panta 2. punktu ir tikusi attiecināta šīs Hartas darbība, tā atzīst par saistošiem jebkurus pantus vai jebkurus ar cipariem apzīmētos

punktus, kurus tā līdz tam nebija atzinusi attiecībā uz šo teritoriju vai šīm teritorijām. Šādas vēlākā laikā sniegtas garantijas tiek uzskatītas par neatņemamu sākotnējās deklarācijas sastāvdaļu attiecībā uz attiecīgo teritoriju un tās iegūst tādu pašu spēku mēneša pirmajā datumā, kas seko pēc viena mēneša perioda pēc paziņošanas dienas.

Pants M - Denonsēšana

1. Jebkura Līgumslēdzēja puse var denonsēt šo Hartu vienīgi pēc tam, kad ir pagājuši pieci gadi, kopš Harta stājas spēkā attiecībā uz to, vai pēc tam ik pēc diviem gadiem un, jebkurā no šiem gadījumiem pēc tam, kad tā sešus mēnešus iepriekš ir brīdinājusi Eiropas Padomes Ģenerālsēkretāru, kurš attiecīgi informē pārējās Līgumslēdzēju puses.

2. Saskaņā ar iepriekšējā punkta nosacījumiem, ikviena Līgumslēdzēja puse var denonsēt jebkuru tās apstiprināto Hartas II Sadaļas pantu vai punktu, ar nosacījumu, ka šai Līgumslēdzējai pusei saistošo pantu vai punktu skaits nekad nav mazāks par sešpadsmit pantiem vai sešdesmit trīs punktiem un ka šajā pantu un punktu skaitā joprojām tiek iekļauti tie panti, kurus attiecīgā Līgumslēdzēja puse ir izvēlējusies no tiem, kas īpaši pieminēti panta A 1. punkta (b) apakšpunktā.

3. Ikviena Līgumslēdzēja puse var denonsēt šo Hartu vai jebkuru no šīs Hartas II Sadaļas pantiem vai punktiem saskaņā ar šī panta 1. punktā minētajiem nosacījumiem attiecībā uz jebkuru teritoriju, uz kuru šī Harta ir piemērojama pateicoties deklarācijai, kas ir iesniegta saskaņā ar panta L 2. punkta nosacījumiem.

Pants N - Pielikums

Šīs Hartas pielikums ir tās neatņemama sastāvdaļa.

Pants Q - Paziņojumi

Eiropas Padomes Ģenerālsēkretāram jāpaziņo Eiropas Padomes dalībvalstīm un Starptautiskā Darba biroja ģenerāldirektoram par sekojošo:

- (a) jebkuru parakstīšanu;
- (b) jebkuru ratifikācijas, pieņemšanas vai apstiprināšanas instrumenta deponēšanu;
- (c) jebkuru šīs Hartas stāšanos spēkā saistībā ar pantu K;
- (d) jebkuru deklarēto iesniegumu saistībā ar panta A punktiem 2. un 3., panta D punktiem 1. un 2., panta F punktu 2., panta L punktiem 1., 2., 3. un 4.;
- (e) jebkuriem labojumiem saistībā ar pantu J;
- (f) jebkuru denonsēšanu saistībā ar pantu M;
- (g) jebkuru citu darbību, pieteikumu vai paziņojumu attiecībā uz šo Hartu.

To apliecinot, apakšā parakstījušies, attiecīgi pilnvaroti, parakstīja šo Hartu.

Parakstīts Strasbūrā, 1996. gada 3. maijā angļu un franču valodās, kur abi teksti ir vienādi autentiski, kas vienā eksemplārā glabājas Eiropas Padomes arhīvā. Eiropas Padomes Ģenerālsēkretārs izsūtīs apstiprinātas kopijas katrai Eiropas Padomes dalībvalstij un Starptautiskā Darba biroja ģenerāldirektoram.

PIELIKUMS PĀRSTRĀDĀTAJAI EIROPAS SOCIĀLAJAI HARTAI

Pārstrādātās Eiropas Sociālās Hartas aizsargāto personu loks:

1. Nepārkāpjot 12. panta 4. punkta un 13. panta 4. punkta nosacījumus, personas, uz kurām attiecas 1. - 17. panti, iekļauj ārvalstniekus vienīgi tiktāl, cik tie ir citu Līgumslēdzēju pušu pilsoņi, kas legāli uzturas vai regulāri strādā attiecīgās Līgumslēdzējas puses teritorijā, ar nosacījumu, ka pastāv sapratne, ka šie panti ir skaidrojami ņemot vērā 18. un 19. panta nosacījumus.

Šis skaidrojums nekavē nevienu no Līgumslēdzējas pusēm piešķirt līdzīgu aizsardzību citām personām.

2. Ikviena Līgumslēdzējas puse garantē bēgļiem, kas tādi ir saskaņā ar 1951. gada 28. jūlijā Ženēvā parakstītās Konvencijas par Bēgļu statusu definīciju un kas likumīgi uzturas tās teritorijā, pēc iespējas labvēlīgāku apiešanos un jebkurā gadījumā ne mazāk labvēlīgu kā to prasa attiecīgās Līgumslēdzējas puses saistības, ko tā uzņēmusies saskaņā ar minēto Konvenciju un saskaņā ar jebkuriem citiem starptautiskiem instrumentiem, kas piemērojami šiem bēgļiem.

3. Ikviena Līgumslēdzējas puse pieļauj bezpavalstnieku pastāvēšanu, kā to nosaka 1954. gada 28. septembrī Ņujorkā parakstītā Konvencija par Bezpavalstnieku Statusu un kas likumīgi atrodas tās teritorijā, pēc iespējas labāku apiešanos un jebkurā gadījumā ne mazāk labvēlīgu kā to prasa attiecīgās Līgumslēdzējas puses saistības, ko tā uzņēmusies saskaņā ar minēto Konvenciju un saskaņā ar jebkuriem citiem starptautiskiem instrumentiem, kas piemērojami šiem bezpavalstniekiem.

I SADAĻAS 18. punkts un II SADAĻAS 18. panta 1. punkts

Tiek saprasts, ka šie nosacījumi neattiecas uz jautājumu par iebraukšanu Līgumslēdzēju pušu teritorijā un nepārkāpj 1955. gada 13. decembrī Parīzē parakstītās Eiropas Konvencijas par Pārvaldi nosacījumus.

II SADAĻA

1. panta 2. punkts

Šo nosacījumu nevar skaidrot kā aizliegumu vai pilnvarojumu kādai arodapvienībai pielietot drošības klauzulu vai izmantot to praksē.

2. panta 6. punkts

Līgumslēdzējas puses var nodrošināt to, ka šis paziņojums neattiecas uz sekojošajiem:

- (a) strādājošajiem, kam ir kontrakts vai darba attiecības, kuru kopējais ilgums nepārsniedz vienu mēnesi un/vai darba nedēļa nepārsniedz astoņas stundas;
- (b) gadījumos, kad kontrakts vai darba attiecības ir gadījuma rakstura un/vai specifiskas dabas, šajā gadījumā nodrošinot, ka šī atļaušana ir pamatota ar objektīviem iemesliem.

3. panta 4. punkts

Tiek saprasts, ka šo dienestu funkcionēšanu, organizāciju un apstākļus nosaka nacionālā likumdošana vai nolikumi, kolektīvie līgumi vai citi līdzekļi, kas atbilst nacionālajiem apstākļiem.

4. panta 4. punkts

Šo nosacījumu jāsaprot tādējādi, ka pastāvot jebkuram nopietnam iemeslam netiek aizliegts izmantot nekavējošu atlaišanu.

4. panta 4. punkts

Tiek saprasts, ka Līgumslēdzēja puse var dot šajā punktā noteiktās garantijas, ja lielākajai daļai strādājošo vai nu ar likumu vai saskaņā ar kolektīvajiem līgumiem, vai šķīrējtiesas lēmumu nav atļauts piemērot atskaitījumus no darba algas, izņemot tās personas, uz kuriem minētā aizsardzība neattiecas.

6. panta 4. punkts

Tiek saprasts, ka ikviena Līgumslēdzēja puse, ciktāl tas uz to attiecas, var regulēt streika tiesību pielietošanu ar likumu, ar nosacījumu, ka jebkuri turpmāki ierobežojumi, ko tas var uzlikt šīm tiesībām, var tikt attaisnoti saskaņā ar pantu G.

7. panta 2. punkts

Šis nosacījums nekavē Līgumslēdzējas puses ar likumdošanas palīdzību nodrošināt, ka tie jaunieši, kas nav sasnieguši minimālo noteikto vecumu, var strādāt ciktāl tas ir absolūti nepieciešams viņu arodapmācībai, kur tāda veida darbs notiek saskaņā ar kompetentas pārvaldes noteiktiem apstākļiem un tiek veikti pasākumi, lai aizsargātu šo jauniešu veselību un drošību.

7. panta 8. punkts

Tiek saprasts, ka ikviena Līgumslēdzējas puse var dot šajā punktā noteiktās garantijas, ja tās atbilst šo garantiju garam, ar likumu nosakot, ka lielākā daļa personu, kas nav sasniegušas astoņpadsmit gadu vecumu, netiek izmantotas darbam nakts maiņās.

8. panta 2. punkts

Šos nosacījumus nav jāsaprot kā noteiktu absolūtu aizliegumu. Var izdarīt izņēmumus, kā piemēram, sekojošos gadījumos:

(a) ja strādājošā sieviete ir bijusi vainīga pie amatpārkāpuma, kas pamato darba attiecību saraušanu;

- (b) ja nodarbinātās darba saistības beidz darboties;
- (c) ja darba līgumā noteiktais saistību laiks ir iztecējis.

12. panta 4. pants

Vārdi "saskaņā ar šajos līgumos minētajiem nosacījumiem" šī punkta ievadā ir izmantoti, lai cita starpā norādītu, ka attiecībā uz pabalstiem, kas ir pieejami neatkarīgi no jebkuras apdrošināšanas maksājumiem, Līgumslēdzēja puse var noteikt īpašu uzturēšanās periodu pirms tā nodrošina minētos pabalstus citu Līgumslēdzēju pušu pilsoņiem.

13. panta 4. punkts

Valdības, kas nav pievienojušās Eiropas Sociālās un Medicīniskās Palīdzības Konvencijai, var ratificēt Hartu attiecībā uz šo punktu ar nosacījumu, ka tās garantē citu Līgumslēdzēju pušu pilsoņiem apiešanos, kas ir saskaņā ar minētās konvencijas nosacījumiem.

16. pants

Tiek saprasts, ka šajā nosacījumā sniegtā aizstāvība attiecas uz ģimenēm ar vienu vecāku.

17. pants.

Tiek saprasts, ka šis nosacījums attiecas uz visām personām, kas nav sasniegušas astoņpadsmit gadu vecumu, ja vien likumā noteiktā pilngadība netiek sasniegta agrāk, bez kaitējuma citiem nosacījumiem, ko nosaka Harta, it īpaši 7. pants. Tas nenozīmē obligātu nosacījumu, ka jānodrošina obligātā izglītība līdz augstākminētajam vecumam.

19. panta 6. punkts

Šī nosacījuma nolūkā ar terminu "strādājošā ārvalstnieka ģimene" tiek saprasts vismaz viņa dzīvesbiedrs un neprecētie bērni, tik ilgi, kamēr imigrācijas valstī tie nav sasnieguši pilngadību un ir strādājošā ārvalstnieka apgādībā.

20. pants

1. Tiek saprasts, ka sociālās aizsardzības jautājumi, tāpat kā citi nosacījumi, kas attiecas uz bezdarbnieka pabalstu, vecuma pabalstu un izdzīvošanas pabalstu, var neattiekties uz šā panta kompetenci.
2. Šajā pantā minētie nosacījumi nedrīkst būt diskriminējoši attiecībā uz sieviešu aizsardzību, īpaši grūtniecības stāvoklī, dzemdību laikā un pret tām mātēm, kas baro

savus bērnus ar krūti.

3. Šis pants nekavē speciālu pasākumu piemērošanu ar mērķi likvidēt nevienlīdzību *de facto*.

4. Nodarbinātības veidi, kuri savas specifikas vai apstākļu dēļ, kuros tie notiek, var tikt uzticēti tikai noteikta dzimuma personām, var tikt izslēgti no šā panta vai dažu tā nosacījumu kompetences. Šo nosacījumu nevajag saprast kā nepieciešamību Līgumslēdzēja pusēm likumos un normatīvajos aktos ieviest darba veidu sarakstu, kurus savas specifikas vai apstākļu dēļ, kuros tie notiek, var uzticēt tikai noteikta dzimuma personām.

21. un 22. pants

1. Šo pantu vajadzībām izmantotais termins "strādājošo pārstāvji" apzīmē personas, kuras par tādām atzīst nacionālā likumdošana un prakse.

2. Termini "nacionālā likumdošana un prakse", atkarībā no konkrētā gadījuma bez likumiem un normatīvajiem aktiem ietver sevī arī kolektīvos līgumus, citus līgumus starp darba devēju un strādājošo pārstāvjiem, paražas, kā arī attiecīgos likumus.

3. Šo pantu vajadzībām izmantotais termins "saistības" jāsaprot kā attiecinātas uz materiālu un nemateriālu sastāvdaļu kopumu ar vai bez juridiska pamatojuma, kas izveidotas lai ražotu preces vai nodrošinātu dienestu darbību ar finansiālu mērķi un spēju noteikt savu tirgus politiku.

4. Tiek saprasts, ka reliģiskas sabiedrības un institūcijas var tikt izslēgtas no šo pantu kompetences, pat ja tajās pastāv "saistības" 3. panta izpratnē. Iestādes, kas darbojās iedvesmojoties no noteiktiem ideāliem vai kuras vada noteikti morāles principi, ideāli un principi, ko aizsargā nacionālā likumdošana, var tikt izslēgtas no šā panta kompetences tādā mērā, cik tas ir nepieciešams, lai aizsargātu saistību orientāciju.

5. Tiek saprasts, ka tā valsts, kas šajos pantos minētos nosacījumus veic dažādajos valdības saistību pasākumos, iesaistītā Līgumslēdzēja puse tiek uzskatīta par saistītu ar saistībām, kas izriet no šiem nosacījumiem.

6. Līgumslēdzēja puse var izslēgt no šo pantu kompetences tās saistības, kurās iesaistīti mazāk kā noteikts skaits strādājošo, ko nosaka nacionālā likumdošana un normatīvie akti.

22. pants

1. Šis nosacījums neattiecas ne uz valstu pilnvarām un saistībām rūpēties par veselības un drošības noteikumiem darbavietās, ne arī uz to personu pilnvarām un saistībām, kas pārtrauga šīs saistības.

2. Termins "sociālās un sociāli kulturālās iespējas" saprotams kā attiecināms uz sociālajām un/vai kulturālajām iespējām, ko nodrošina saistības ar strādājošajiem, tādām kā labklājības aprūpe, sporta laukumi, telpas mātēm, kas baro bērnus ar krūti, bibliotēkas, bērnu vasaras nometnes u. c.

23. panta 1. punkts

Šā panta vajadzībām izmantotais termins "cik ilgi vien iespējams" attiecas uz vecu cilvēku fiziskajām, psiholoģiskajām un intelektuālajām iespējām.

24. pants

1. Šā panta vajadzībām izmantotie termini "darba saistību izbeigšanās" un "izbeigtas" nozīmē darba saistību izbeigšanu pēc darba devēja iniciatīvas.
2. Tiek saprasts, ka šis pants attiecas uz visiem strādājošajiem, bet Līgumslēdzēja puse var izslēgt no savas aizstāvības sekojošās strādājošo personu kategorijas:
 - (a) strādājošie, kas ir nodarbināti saistoties ar darba līgumu uz noteiktu laika periodu vai noteiktu uzdevumu;
 - (b) strādājošie, kas atstrādā pārbaudes vai darba kvalificēšanās laiku, ir nodrošināti ar to, ka tas ir noteikts iepriekš un ilgst pieņemamu laiku;
 - (c) strādājošie, kas veic gadījuma darbus īsu laika periodu.
3. Sekojošajām šā panta vajadzībām nevajadzētu radīt pamatotu iemeslu darba saistību izbeigšanai:
 - (a) dalība arodbiedrībās vai piedalīšanās biedrību aktivitātēs ārpus darba laika, vai, ar darba devēja piekrišanu, darba laikā;
 - (b) veidojot savu karjeru, iepriekšēja vai pašreizēja darbošanās strādājošo interešu pārstāvja lomā;
 - (c) sūdzību pildīšana, darbošanās procesos, kas vērsti pret darba devēju, kas lieto noziedzīgu likumu vai noteikumu vardarbību, vai griešanās pie kompetentām administratīvajām autoritātēm;
 - (d) rase, krāsa, dzimums, ģimenes stāvoklis, ģimenes saistības, grūtniecības stāvoklis, reliģiskā pārliecība, politiskie uzskati, nacionālā vai sociālā izcelšanās;
 - (e) mātes stāvoklis vai atvaļinājums rūpējoties par bērnu;
 - (f) pagaidu prombūtne slimības vai ievainojuma dēļ.
4. Tiek saprasts, ka kompensāciju vai citu piemērotu pabalstu darba attiecību izbeigšanas gadījumā bez pamatota iemesla nosaka nacionālā likumdošana un normatīvie akti, kolektīvie līgumi vai citi līdzekļi, kas atbilst nacionālajiem apstākļiem.

25. pants

1. Tiek saprasts, ka kompetentas nacionālās autoritātes var, konsultējoties ar darba devējiem un strādājošajiem, izslēgt noteiktas strādājošo kategorijas no aizsardzības, ko nodrošina šis nosacījums, viņu specifisko darba attiecību dēļ.
2. Tiek saprasts, ka termina "maksātnespēja" nozīmi nosaka nacionālā likumdošana un normatīvie akti.
3. Strādājošo prasībās, ko aptver šis nosacījums, jāiekļauj sevī vismaz sekojošās:
 - (a) strādājošo prasības attiecībā uz algām par noteiktu laika periodu, kam jābūt vismaz par trīs mēnešiem privilīģētā sistēmā un vismaz par astoņām nedēļām garantētā sistēmā, dodot priekšroku prasībām un darba saistību izbeigšanās gadījumiem, kas radušies šā iemesla dēļ.
 - (b) strādājošo prasība pēc atvaļinājumu apmaksas, kas radušies tajā gadā, kad parādījusies maksātnespēja vai notikusi darba saistību izbeigšanās;
 - (c) strādājošo prasības pēc samaksas par cita veida nenomaksātām summām par noteikto laika periodu, kam jābūt vismaz par trīs mēnešiem privilīģētā sistēmā un vismaz par astoņām nedēļām garantētā sistēmā, dodot priekšroku prasībām un darba saistību izbeigšanās gadījumiem, kas radušies šā iemesla dēļ.

4. Nacionālā likumdošana un normatīvie akti var ierobežot strādājošo prasību aizsardzību līdz noteiktam apmēram, kam jābūt sociāli pieņemamā līmenī.

26. pants

Tiek saprasts, ka šis pants nepieprasa Līgumslēdzējas pusēm veikt likumdošanas ieviešanu.

Tiek saprasts, ka 2. pants neietver sevī seksuālo izmantošanu.

27. pants

Tiek saprasts, ka šis pants attiecas uz vīriešiem un sievietēm ar ģimenes saistībām attiecībā uz no viņiem atkarīgiem bērniem, tāpat kā attiecībā uz citiem tuvākajiem ģimenes locekļiem, kuriem noteikti nepieciešama viņu palīdzība vai atbalsts, kur šāda veida saistības ierobežo viņu iespējas sagatavoties priekš, piedalīties vai izvirzīties ekonomiskajās aktivitātēs. Termini "no viņiem atkarīgi bērni" un "citi tuvākie ģimenes locekļi, kuriem noteikti nepieciešama viņu palīdzība un atbalsts" nozīmē tās personas, kuru statusu definējusi nacionālā likumdošana un normatīvie akti.

28. un 29. pants

Šo pantu vajadzībām izmantotais termins "strādājošo pārstāvis" apzīmē personu, kuru par tādu atzīst nacionālā likumdošana un normatīvie akti.

III SADAĻA

Tiek saprasts, ka Harta sevī ietver starptautiskas hartas juridiskās saistības, kuras saistības pakļaujas vienīgi tai paredzētajai pārraudzībai, ko nodrošina šīs Hartas IV Sadaļa.

Panta A 1. punkts

Tiek saprasts, ka "ar cipariem apzīmētie punkti" var iekļaut pantus, kuros ir tikai viens punkts.

Panta B 2. punkts

Pārstrādātās Eiropas Sociālās Hartas nosacījumi panta B 2. punkta vajadzībām atbilst tie paši nosacījumi, kā Hartā, ar to pašu pantu un punktu numerāciju un sekojošiem izņēmumiem:

(a) Pārstrādātās Eiropas Sociālās Hartas 3. panta 2. punkts attiecas uz Hartas 3. panta 1. un 3. punktu;

- (b) Pārstrādātās Eiropas Sociālās Hartas 3. panta 3. punkts attiecas uz Hartas 3. panta 2. un 3. punktu;
- (c) Pārstrādātās Eiropas Sociālās Hartas 10. panta 5. punkts attiecas uz Hartas 10. panta 4. punktu;
- (d) Pārstrādātās Eiropas Sociālās Hartas 17. panta 1. punkts attiecas uz Hartas 17. pantu.

V SADAĻA

Pants E

Atšķirīga attieksme, kas balstīta uz objektīviem un pamatotiem attaisnojošiem apstākļiem, nav jāuzskata par diskriminējošu.

Pants F

Termins "karastāvokļa vai cita ārkārtas stāvokļa laikā" tiek saprasts kā tāds, kas sevī ietver arī kara *draudus*.

Pants I

Tiek saprasts, ka tie strādājošie, kas tiek izslēgti saskaņā ar pielikumu 21. un 22. pantam, netiek ņemti vērā nosakot tos strādājošo skaitu, uz kuriem tas attiecas.

Pants J

Termins "labojums" jāpaplašina tiktāl, lai sevī iekļautu arī jaunu pantu pievienošanu Hartai.